

Briuselis, 2020 05 20
COM(2020) 543 final

KOMISIJOS ATASKAITA

Čekija

Pranešimas, parengtas pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 126 straipsnio 3 dalį

KOMISIJOS ATASKAITA

Čekija

Pranešimas, parengtas pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 126 straipsnio 3 dalį

1. ĮVADAS

2020 m. kovo 20 d. Komisija priėmė Komunikatą dėl Stabilumo ir augimo pakte nustatytos bendrosios išvengimo sąlygos taikymo. Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 1 dalyje, 6 straipsnio 3 dalyje, 9 straipsnio 1 dalyje bei 10 straipsnio 3 dalyje ir Reglamento (EB) Nr. 1467/97 3 straipsnio 5 dalyje bei 5 straipsnio 2 dalyje nustatytą išlygą sudaromos palankesnės sąlygos koordinuoti biudžeto politiką esant dideliame ekonomikos nuosmukiui. Komunikate Komisija pritarė Tarybos nuomonei, kad, atsižvelgiant į numatomą didelį ekonomikos nuosmukį dėl COVID-19 protrūkio, dabartinės sąlygos leidžia pradėti taikyti šią išlygą. 2020 m. kovo 23 d. valstybių narių finansų ministrai pritarė Komisijos vertinimui. Pradėjus taikyti bendrąją nukrypti leidžiančią išlygą leidžiama laikinai nukrypti nuo vidutinio laikotarpio biudžeto tikslui pasiekti numatyto koregavimo plano, jei tai nekelia pavojaus fiskaliniam tvarumui vidutiniu laikotarpiu. Kalbant apie korekcinę dalį, Taryba taip pat gali, remdamasi Komisijos rekomendacija, priimti patikslintą fiskalinę trajektoriją. Taikant bendrąją nukrypti leidžiančią išlygą Stabilumo ir augimo pakto procedūros nestabdomos. Ji suteikia galimybę valstybėms narėms nukrypti nuo paprastai taikomų biudžetinių reikalavimų, o Komisijai ir Tarybai – imtis būtinų politikos koordinavimo priemonių laikantis Pakto.

Remiantis 2020 m. kovo 31 d. Čekijos valdžios institucijų pateiktais ir vėliau Eurostato patvirtintais duomenimis¹, 2019 m. Čekijos valdžios sektoriaus perteklius siekė 0,3 % BVP, o valdžios sektoriaus bendroji skola – 30,8 % BVP. 2020 m. konvergencijos programoje planuojama, kad 2020 m. Čekijos deficitas sudarys 5,1 % BVP, o skola – 37 % BVP.

Planuojamas 2020 m. deficitas yra *prima facie* įrodymas, kad bus susidaręs Stabilumo ir augimo pakte apibrėžtas perviršinis deficitas.

Todėl šiomis aplinkybėmis Komisija parengė šį pranešimą, kuriame analizuojama, ar Čekija laikosi Sutartyje nustatyto deficito kriterijaus. Skolos kriterijus gali būti laikomas įvykdytu, nes 2019 m. skolos santykis yra mažesnis už Sutartyje nustatytą 60 % BVP pamatinę vertę. Pranešime atsižvelgiama į visus svarbius veiksnius ir deramas dėmesys skiriamas dideliame ekonominiame sukrėtimui, susijusiam su COVID-19 pandemija.

¹ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10294648/2-22042020-AP-EN.pdf/6c8f0ef4-6221-1094-fef7-a07764b0369f>

1 lentelė. Valdžios sektoriaus deficitas ir skola (% BVP)

		2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m. COM	2021 m. COM
Deficito kriterijus	Valdžios sektoriaus balansas	+0,7	+1,5	+0,9	+0,3	-6,7	-4,0
Skolos kriterijus	Valdžios sektoriaus bendroji skola	36,8	34,7	32,6	30,8	38,7	39,9

Šaltinis: Eurostatas, Komisijos 2020 m. pavasario prognozė.

2. DEFICITO KRITERIJUS

2020 m. konvergencijos programoje planuojama, kad 2020 m. Čekijos valdžios sektoriaus deficitas pasieks 5,1 % BVP, t. y. viršys Sutartyje nustatytą 3 % BVP pamatinę vertę ir nebus jai artimas.

Planuojamas Sutartyje nustatytos pamatinės vertės perviršis 2020 m. yra išimtinis, nes jį lemia didelis ekonomikos nuosmukis. Atsižvelgiant į COVID-19 pandemijos poveikį, Komisijos 2020 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2020 m. realusis BVP susitrauks 6,2 %.

Planuojamas Sutarties pamatinės vertės perviršis nėra laikinas, remiantis Komisijos 2020 m. pavasario prognoze, kurioje numatoma, kad valdžios sektoriaus deficitas 2021 m. išliks didesnis nei 3 % BVP.

Apibendrinant galima teigti, kad planuojamas 2020 m. deficitas viršija Sutartyje nustatytą 3 % BVP pamatinę vertę ir nėra jai artimas. Planuojamas perviršis pagal Sutartį ir Stabilumo ir augimo paktą laikomas išimtiniu, bet ne laikinu. Taigi analizė rodo, kad Sutartyje ir Reglamente (EB) Nr. 1467/97 apibrėžtas deficito kriterijus *prima facie* nėra įvykdytas.

3. SVARBŪS VEIKSNIAI

Sutarties 126 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad, jei valstybė narė neatitinka reikalavimų pagal vieną ar abu tuos kriterijus, Komisija turi parengti pranešimą. Tame pranešime taip pat turi būti „atsižvelgiama, ar bendrojo šalies biudžeto deficitas yra didesnis už valstybės investicijų išlaidas, be to, įvertinami ir kiti svarbūs veiksniai, įskaitant valstybės narės vidutinės trukmės ekonomikos ir biudžeto būklę“.

Tie veiksniai išsamiau paaiškinti Reglamento (EB) Nr. 1467/97 2 straipsnio 3 dalyje, kurioje taip pat nustatyta, kad būtina tinkamai atsižvelgti „į visus kitus veiksnius, kurie, atitinkamos valstybės narės nuomone, yra svarbūs siekiant visapusiškai įvertinti, ar laikomasi deficito ir skolos kriterijų, ir kuriuos valstybė narė nurodė Tarybai ir Komisijai“.

Dabartinėmis aplinkybėmis pagrindinis papildomas veiksnys, į kurį reikia atsižvelgti vertinant 2020 m., yra COVID-19 pandemijos, kuri labai veikia biudžeto būklę ir lemia labai neapibrėžtą perspektyvą, ekonominis poveikis. Dėl pandemijos taip pat pradėta taikyti bendroji nukrypti leidžianti išlyga.

3.1. COVID-19 pandemija

COVID-19 pandemijos sukeltas didelis ekonominis sukrėtimas daro didelį neigiamą poveikį visai Europos Sąjungai. Poveikis BVP augimui priklausys tiek nuo pandemijos trukmės, tiek nuo to, kiek laiko bus reikalingos priemonės, kurių imamasi nacionalinių valdžios institucijų, Europos ir pasauliniu lygmeniu, siekiant sulėtinti viruso plitimą, apsaugoti gamybos pajėgumus ir paremti visuminę paklausą. Valstybės narės jau ėmėsi arba imasi biudžeto priemonių, kad padidintų sveikatos sistemų pajėgumą ir suteiktų pagalbą labiausiai nukentėjusiems asmenims ir sektoriams. Taip pat imtasi svarbių likvidumo paramos priemonių ir suteiktos kitos garantijos. Remdamosi išsamesne informacija, kompetentingos statistikos institucijos turi išnagrinėti, ar tos priemonės turi tiesioginį poveikį valdžios sektoriaus balansui. Dėl tų priemonių ir ekonominės veiklos sulėtėjimo susidarys gerokai didesnės valdžios sektoriaus deficito ir skolos pozicijos.

3.2 Vidutinio laikotarpio ekonominė būklė

2020 m. Čekijos ekonomikai stipriai pakenkė COVID-19 pandemija. Kadangi mažėja išorės paklausa, o izoliavimo priemonės trikdo ekonominę veiklą, remiantis Komisijos 2020 m. pavasario prognoze, numatoma, kad 2020 m. BVP sumažės 6,2 %. Numatoma, kad investicijos stipriai susitrauks dėl vertės grandinės sutrikdymų, izoliavimo laikotarpiu didėjančio neapibrėžtumo ir darbo jėgos trūkumo. Čekijos eksporto struktūra taip pat lems didelį poveikį prekybai. Tai yra švelninamasis veiksnys vertinant, ar Čekija 2020 m. laikysis deficito kriterijaus. Tikimasi, kad 2021 m. ekonomika palaipsniui atsigaus – augimas sieks 5 %, tačiau išliks žemesnis už 2019 m. lygį. Prognozuojama, kad augimą iš esmės lems privataus vartojimo ir investicijų didėjimas. Numatoma, kad bus paveiktas ir nedarbas: 2020 m. jis sieks maždaug 5 %, tačiau jo didėjimą turėtų stabdyti Vyriausybės priemonės, ankstesnė įtampa darbo rinkoje ir maža laikinų sutarčių dalis. Vis dėlto artimiausio laikotarpio makroekonominė perspektyva yra labai neapibrėžta.

3.3 Vidutinio laikotarpio biudžeto būklė

Remiantis galutiniais duomenimis ir Komisijos 2020 m. pavasario prognoze, 2019 m. Čekija laikėsi savo vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo.

Prasidėjus pandemijai, 2020 m. valstybės biudžetas turėjo būti persvarstytas numatant 5,5 % BVP deficitą. 2020 m. konvergencijos programoje pateikiama informacija apie esmines priemones, kuriomis siekiama suvaldyti pandemiją ir paremti ekonomiką. Remiantis valdžios institucijų pateiktais duomenimis, bendra tiesioginės fiskalinės paramos, suteiktos ekonomikai iki 2020 m. balandžio 22 d., suma siekė maždaug 4 % BVP, iš jų 2,2 % BVP buvo išlaidos. Šiomis priemonėmis bus papildytas anksčiau sutartas viešojo sektoriaus darbo užmokesčio, pensijų ir kitų socialinių išmokų didinimas. Be to, buvo tariamasi dėl kai kurių naujų priemonių, kurios taip pat gali daryti poveikį valstybės biudžetui. Apskritai, remiantis programa, 2020 m. numatomas deficitas sieks 5,1 % BVP.

Konvergencijos programoje numatoma, kad 2021 m. deficitas sumažės iki 4,1 % BVP. Numatoma, kad mokesčių pajamų atsigavimas bus nedidelis, o einamosios išlaidos, manoma, toliau didės. Parlamentas, iš anksto nepasikonsultavęs su Čekijos fiskaline taryba, neseniai skubiai priėmė teisinę Fiskalinės atsakomybės įstatymo pataisą, kad būtų daugiau

galimybių priimti priemones, susijusias su atsigavimu po COVID-19 poreikiais. Šia pataisa, visų pirma, nuo 1 % iki 4 % BVP padidintas 2021 m. maksimalus struktūrinis deficitas viršijant vidutinio laikotarpio struktūrinio deficito 0,75 % tikslą, ir numatytas laipsniškas 2022–2027 m. koregavimo planas, pagal kurį 2022–2027 m. bus vykdomas metinis konsolidavimas, siekiantis bent 0,5 procentinio punkto BVP.

3.4 Kiti valstybės narės nurodyti veiksniai

2020 m. gegužės 11 d. Čekijos valdžios institucijos atsiuntė raštą, kuriame pagal Reglamento (EB) Nr. 1467/97 2 straipsnio 3 dalį nurodė svarbius veiksnius. Ankstesniuose skirsniuose pateikta analizė jau iš esmės apima pagrindinius valdžios institucijų nurodytus veiksnius.

4. IŠVADOS

Konvergencijos programoje planuojama, kad 2020 m. Čekijos valdžios sektoriaus deficitas pasieks 5,1 % BVP, t. y. viršys Sutartyje nustatytą 3 % BVP pamatinę vertę ir nebus jai artimas. Planuojamas pamatinės vertės perviršis laikomas išimtinu, tačiau ne laikinu.

Vadovaujantis Sutartimi ir Stabilumo ir augimo paktu, šiame pranešime taip pat išnagrinėti svarbūs veiksniai.

Apskritai, kadangi planuojamas deficitas gerokai viršija 3 % BVP ir perviršis nėra laikinas, atsižvelgiant į visus svarbius veiksnius, analizė rodo, kad Sutartyje ir Reglamente (EB) Nr. 1467/1997 apibrėžtas deficito kriterijus nėra įvykdytas.